

L'ESTEL

de Mallorca

ANTIC S'ARENAL DE MALLORCA

EL DIARI DELS MALLORQUINS

ANY XV. NÚMERO 330

1 DE GENER DE 1996

PREU: 200 PTS

Tot Mallorca fa costat al president davant els atacs interessats d'alguns diaris madrilenys i part de la botifarrería mallorquina. A les pàgines interiors teniu un ampli reportatge sobre aquests fets. D'altra banda, en aquest número de L'ESTEL també hi trobareu el missatge de Nadal del president i, a l'última pàgina, un reportatge fotogràfic sobre els premis 31 de Desembre. (El president Soler a l'acte de lliurament dels Premis 31 de Desembre, al Casino de Mallorca.)

D'esquerra a dreta: el director del Teatre Principal Pere Noguera, l'artista Margaluz, l'autor i director Xesc Forteza i el conseller president de Cultura del CIM Damià Pons, tots ells a la roda de premsa per a la presentació de l'obra teatral Classe mitja acomodada que s'interpretarà aquests dies al Teatre Principal.

Na Maria Rotger és la presidenta de l'associació de la tercera edat de Badia. Una associació que té 370 associats i són els qui fan més activitats en benefici del poble —perquè estan jubilats i tenen tot el temps del món. Fa 4 anys que varen fundar el pa amb caritat que va a la capella de sa Torre la tercera festa de Pasqua, fan excursions periòdiques per Mallorca i per fora de Mallorca, fan dinars i sopars, al seu local juguen a cartes i a altres jocs de saló... Ara, però, la seva preocupació és fer de padrins i mouen cel i terra per trobar un lloc on fundar un club per als joves del poble, un club on els joves es puguin organitzar i passar el temps lliure.

Margalida López, la nova actriu de la companyia d'en Xesc Forteza.

**Divendres, dia 12 de gener
a les 8:30 del capvespre
a Can Tronca (Sant Joan)**

L'ESTEL de Mallorca

fa **15** anys

Farem un sopar per commemorar-ho
Informau-vos al 26 50 05

Especial XVè Aniversari dedicat a s'Arenal de Mallorca. Si vos ha agradat, telefonau al 26 50 05 i el vos enviarem cada quinze dies.

SUMARI

- 2 Foc i Fum
- 3 Missatge de Nadal
- 4 L'antifranquisme
- 6 Mahatma Gandhi
- 7 Pedagogia lingüística
- 8 L'esperit republicà
- 10 El Reial Madrid
- 12 Glosadors de combat
- 16 Mallorca contra l'ABC
- 18 Carn Capolada
- 20 1975-1995
- 26 Independència
- 31 Es Gall
- 32 Premis 31 de Desembre

Plaça de la Reina Maria Cristina de s'Arenal de Mallorca; un lloc emblemàtic del nostre poble.

PUGEN

El president Tòfol Soler per mantenir-se fort i no et moguis en defensa de la llengua de Mallorca contra el complot forasters i botifarres.

ΩΩΩ

El Govern balear disposat a assumir el cost econòmic que suposa la paralització de la urbanització des Canons d'Artà.

ΩΩΩ

La CAEB i la UIB, que han signat un conveni de col·laboració pel qual 4.000 empreses acolliran estudiants per fer pràctiques professionals.

ΩΩΩ

L'edició de llibres en català, que va pujar un 8% el 1994.

ΩΩΩ

Bernat Bonet, president del gremi d'electrodomèstics de Mallorca, i **Jordi Rosselló**, fundador de Roxa, que han estat premiats amb la medalla de la Cambra de Comerç.

ΩΩΩ

La companyia aèria alemanya **Lufthansa**, que utilitza el català en els seus serveis d'atenció al client.

ΩΩΩ

Pere Rotger, batle d'Inca, que a la Junta Regional del PP va fer front a gentussa de la corda del botifarra Joaquín Cotoner i el foraster Alberto Herrán. Aquests havien amenaçat el president Soler perquè abandonés la seva política de recuperació del català.

ΩΩΩ

Les 200 persones que es manifestaren a Ciutat contra el racisme el passat dia 17 de desembre.

ΩΩΩ

La conselleria de Cultura del CIM que, a través del seu responsable **Damià Pons**, ha adquirit el fons de la biblioteca de Lluís Alemany.

1975-1995: Vint anys d'herència franquista (II)

El sistema es veia collat per l'enfonsament d'un sistema aguantat pel personalisme de Franco i d'una creixent situació d'instabilitat interna per la capacitat d'aglutinar el sentir popular del poble per part dels partits de l'oposició antifranquista. S'havia de fer un viratge tàctic, donat que l'immobilisme a ultrança del règim només portaria a un debilitament del mateix d'una manera fatal; era fer-se l'hara-quiri polític. Amb la mort per atemptat d'ETA de l'almirall Carrero Blanco el 1973, que havia d'ésser el successor de Franco, a aquest no li toca més remei que buscar un hereu de si mateix que pogués ésser acceptat per tot el sistema de manera immediata i segura; condicionants de gravetat de salut del mateix Franco també foren determinants en l'elecció. Aquest només podia ésser el príncep de la casa de Borbó, donat que el seu rang reial junt a la jura dels "principios del Movimiento" el feien l'únic candidat adequat per substituir-lo mantenint les "filas prietas" de tot el sistema. La situació d'incertesa arran la mort del dictador va posar en estat d'alerta a tots els poders fàctics, en especial l'exèrcit. Aquest, a diferència del que es pot pensar en un principi, semblava sòlid i preparat per intervenir en cas d'una fallida del procés transitori, però la veritat és que era l'estament més desorientat i desconcertat de tots pel caliu que prenia les circumstàncies. Els militars sabien que amb els temps que corrien i els ànims socials d'agitació que es vivia a tot l'estat i en especial a Euskadi i a Catalunya amb les seves variants de reivindicació nacionalista, una nova guerra civil era impensable i el que és més, impossible. Els interessos d'una Europa que construïa el seu futur com a bloc econòmic en la CEE i que com a principis fonamentals tenia la promoció i extensió del sistema democràtic i l'erradicació de les dictadures existents com la de Portugal, Grècia o Espanya per donar-se credibilitat com a bloc de països lliures i per preparar el terreny per a una futura expansió imprescindible; així com uns EE.UU que dirigien una OTAN en plena guerra freda amb l'URSS i que no l'interessava cap mena de conflicte ni que fos en el pati de la seva àrea d'influència per evitar percepcions d'instabilitat del front capitalista de l'occident europeu contra el comunisme (malgrat que el president dels EE.UU Gerald Ford i el seu ministre d'exterior Henry Kissinger es mostraven partidaris d'una transició més lenta, aquest fet no permet pensar que els EE.UU poguessin donar carta blanca als militars per reinstaurar una dictadura al vell estil sota l'amenaça d'instauració d'un poder comunista a

Espanya, senzillament perquè aquest extrem era impossible que es succeís i es va demostrar quan al 1982 el programa d'esquerres que guanyà, almenys en el paper, era el socialdemòcrata del PSOE, no el del PCE). Així les coses, l'exèrcit va adoptar una actitud, almenys interna, temerosa de que tot se n'anava en orris i que la independència d'Euskadi i de Catalunya eren uns fets imminents per la pròpia inèrcia del descabellament dels fets. Es ací on s'ha de valorar la reacció del sector més ultra de l'exèrcit espanyol. Un sector mitjanament minoritari, però molt destacat i amb molta capacitat d'influència sobre el sistema (el nucli que el 1981 faria la paròdia del cop d'Estat per recordar la seva posició de força a tot aquell que amb la legitimitat democràtica es pensés que podria fer res sense la seva autorització o control) fou el que s'imposà davant la tònica de creixent desesperança dels quadres militars i desplegà una campanya de rumors i gestos per fer entendre a l'oposició antifranquista que un canvi radical o de ruptura total amb les essències fonamentals del règim portaria a un cop d'estat o en el pitjor dels casos a una guerra civil (la tècnica del "ruido de sables en los cuartos de bandera"). Un cas històric concret, que ha aixecat ampolles entre els historiadors i ha generat malestar entre els polítics, és el que descriu el periodista Abel Hernández en el seu llibre "El quinto poder: la iglesia de Franco a Felipe" (Temas de Hoy, 1995) que en la pàgina 125 del mateix s'explica una anècdota desconeguda fins el moment i que crec és la clau dels resultats del fet transitori. Així es comenta que Suárez es posa en contacte amb el cardenal Vicente Enrique y Tarancón i aquest darrer es mostra estranyat per la inquietud i malestar amb els que s'expressa per telèfon. Tarancón li diu que val la pena que es trobin cara a cara i parlin del mateix. Així quan es troben Suárez li comenta espaiat que el dia anterior va tenir una trobada amb el rei espanyol a la Zarzuela i que quan va acabar de despatxar-li els assumptes, el Borbó li demanà que es quedés a dinar amb ell ja que així aprofitaria per parlar amb alts comandaments de l'exèrcit espanyol que aquell mateix dia el rei tenia per convidats a dinar. Suárez al veure la insistència del rei accedeix i dinen junts tots els comensals citats. En un moment donat, a l'hora de les postres, el rei s'excusa del menjador amb el pretext que ha d'atendre una trucada de telèfon (en el llibre s'interpreta com una trucada simulada perquè a l'absentar-se el rei de la cambra es permeti el lliure diàleg

entre Suárez i els militars, però no oblidem que queda el fet històric que tant Torcuato Fernández de Miranda com el rei buscaven un home dèbil, sumís, sense ideologia i sense idees. Característiques aquestes que el temps demostrà que Suárez no complia degudament i que els incomodava. Per tant es podria arribar a pensar que el rei directa o indirectament podia estar conxorxat amb els militars). En aquest moment d'absència del rei, els militars li etziben a Suárez que ha de dimitir del govern "por el bien de España". Suárez els respon que ell té la legitimitat que dona el poder del poble. Acte seguit d'aquesta resposta un dels militars es treu la pistola del cinto, la posa sobre la taula amb el canó encarrant la persona de Suárez, i li espetca "Esto (la pistola) tiene más valor que todos los votos del pueblo". Pocs segons després torna a aparèixer el rei i tots es fan l'orni com si allà no hagués passat res. Al gener del 1981 Suárez dimiteix pel que l'oficialitat històrica explica com a resultant d'ésser "fortament desgastat per l'exercici del poder, i afeblit per les discòrdies al si del partit (UCD)" (GEC, 1983). Donada la situació d'incertesa creada amb la dimissió, l'exèrcit pensà que calia trametre urgentment un "aviso para navegantes". El 23 de febrer del 1981 Tejero i un escamot de guàrdies civils armen un sarau en plena sessió parlamentària a l'estil dels típics "pronunciamientos" del segle XIX que eren l'avantguarda de l'establiment d'una dictadura militar. Una de les poques coses que se'ls dona bé als espanyols és precisament l'èxit dels pronunciamientos; llavors l'essència mateixa dels fets, el seu descabellament i el desenllaç del mateix són tan estranys i sospitosos que hom pensa que tot plegat no pot ser la cosa de quatre caps calents amb tricorni i gorra de plat. Que al radera d'aquest muntatge, més que l'amenaça d'una dictadura el que es pretenia era fer un toc d'atenció als polítics per tenir clars quins eren els límits permesos dins de la nova situació. Crec que el fet que explicita Hernández és en qualsevol circumstància, simptomàtic i clarificador de bona part de la situació creada després del 1975 i que és la clau per entendre el rol de l'exèrcit i molts dels fets que es van succeir que desembocaren en l'actual "democràcia vigilada".

Així, aquella situació de rumors i gestos de la milícia coordinat amb una campanya vociferant i ultra-reaccionària de la ultra-dreta civil més pura i dura, a l'estil Blas Piñar, portà a que els rupturistes anessin prenent posicions més pactistes i adaptables per percebre el dimoni més lleig del que realment era. En aquest sentit

tenim el testimoni d'un dels firmants de la Constitució espanyola del 1978, l'economista Ramón Tamames, quan diu en una entrevista al magazine "Ajoblanco" del setembre d'enguany:

"Pasó lo que tenía que pasar (...) Había que llegar a un acuerdo para evitar un enfrentamiento que mantuviera la Dictadura, o un golpe de Estado o, en el peor de los casos, una guerra civil. Trevijano critica el que no hubiera ruptura. Efectivamente, la mayoría estábamos por la ruptura. Pero se puso difícil, porque el ejército no la toleraba. No hubo referéndum República-Monarquía, pues bien que lo sentimos algunos. Pero yo soy firmante de la Constitución y no se nos reconoce ningún mérito. Creo que esta Constitución no es una trágala por primera vez en España. No es una Constitución de republicanos contra monárquicos, de franquistas contra republicanos, de progresistas contra moderados. Es algo que se pactó. El que no quiera reconocerlo es que no conoce la historia".

Així veiem que el "teatre" dels militars va triomfar sobremanera. Van aconseguir estovar i acovardir a uns representants del poble humiliat que clamava llibertat i justícia. Aquells que s'haguessin hagut de mantenir ben fermes en les seves posicions (que és com el poble volia i esperava que es comportessin) van claudicar perquè els altres els van posar l'amenaça implícita d'una pistola sobre la taula de negociacions i enlloc de tensionar la situació per desemascarar-los i forçar una reacció creixent d'una gran majoria auspiciada per la fermesa de lideratge dels representants del poble es van anar retractant i van claudicar d'una manera humiliant. Això és el que s'aconsegüí amb el "pacto". Acceptar totes les condicions de l'exèrcit i que aquest tutelés tot el procés transitori adaptant-lo a aquells formalismes "democràtics" als que no es podien negar de cap manera si volien donar una vàlvula d'escapament a les incontenibles pressions socials que per tot arreu s'ensumaven, sobretot com a fenomen sociològic, i assegurar-se una transició "pacífica" que els legitimava com uns actors intocables tan jurídicament com fàcticament. En definitiva, una baixada de pantalons!

Es en aquesta situació on hem de buscar la perplexitat manifesta d'un John Hooper, corresponsal de la premsa anglesa a Espanya durant nou anys i considerat un gran coneixedor de la realitat espanyola, quan en el seu llibre "The New Spaniards" (Penguin Books, 1995) no s'explica per què rediantre s'ha "perdonat" amb tanta facilitat a individus seriosament implicats amb el franquisme.